

Varhanní chorálníček

Aranže některých písní
z Evangelického zpěvníku

Tom Hejda

Obsah

Předmluva	4	506 Jak jasně svítíš, hvězdo má	30
Vybrané autorské komentáře	5	406 Dej nám moudrost, odvahu	32
38 Pán Bůh je síla má (Žalm 27)	6	608 Proč se svět marností	32
58 Fughetta na žalm čtyřicátý druhý	7	534 Kristus Pán vstal z mrtvých	33
169 Jak rozkošné a milé (Žalm 133)	8	579 Ducha Svatého dnešní den	34
282 Kéž bychom to uměli	8	315 Nás zavolal jsi, Pane	36
302 Mocný Bože, při Kristovu	9	684 Toužíme v lásce žít stále	36
246 Pane, dnešek je den chvály	10	679 Pomoz mi můj Pane	38
275 Přijď, Králi věčný náš	11	689 Pane, dej ať nás nic už nerozdvojí	40
320 Já chtěl bych, Bože můj	12	716 Z tvé ruky, Pane můj	42
323 Voláme z hlubokosti	13	736 Jezu Kriste, náš přeslavný Králi, tys hoden nejvyšší cti a chvály	43
343 Svou víru s nadějí	14	620 Moc předivná	44
384 Ó, Pane můj, pokoj ať tvůj	14	759 Radujme se vždy společně	45
388 Preludium na „Otče náš, jenž v nebesích dlíš“	16	787 V království Božím	46
388 Otče náš, jenž v nebesích dlíš	17	Samostatné přede hry	
456 Všichni věrní křesťané	18	58 Jako jelen mučen žízní	48
471 Ať chválí Boha křesťané	20	222 Radujte se v Pánu vždy	48
446 Vesele zpívejme	20	291 Buď Pánu čest	48
458 Velebme vždy s veselím	22	245 Svatá doba, Páně den	49
483 Slyš, jaká to libá píseň	23	416 Tvé požehnání	49
464 Preludium na „Narodil se Kristus Pán“	24	438 Bohu chvála buď i čest	49
464 Narodil se Kristus Pán	26	698 Dobře staví, kdo zná a ví	50
479 Syn Boží se nám narodil	27	704 Co činí Bůh, vše dobré jest	50
506 Fuga na „Jak jasně svítíš, hvězdo má“	28	Index	51

Číslo písní, hymnologické údaje, melodie a texty jsou uvedeny v souladu s Evangelickým zpěvníkem (Evangelický zpěvník, Kol. autorů, Českobratrská církev evangelická, Praha, 2021).

Předmluva

Milé varhanice, milí varhaníci,

dostává se vám do ruky Varhanní chorálníček — útlá varhanní sbírka skladeb, předeher a doprovodů k „novému“ Evangelickému zpěvníku z roku 2021.

A protože předmluvy psát neumím, raději zde uvedu několik praktických tipů a informací.

Jak sbírku používat. Z jednotlivých úprav písní lze v mnoha případech vyzobávat — vzít si pouze předeheru a hrát doprovod podle oficiálního chorálního nebo jiného zdroje, či naopak, předeheru nepoužít a použít pouze doprovod. Tato druhá možnost je vhodná např. pokud v daném sboru není píseň příliš známá a předehera melodii výrazně nepředstavuje; v tom případě je vhodné píseň uvést zahráním doprovodu.

U několika písní je k dispozici více variant doprovodu, a přiloženým textem je i naznačena možnost, jak doprovody střídat u jednotlivých slok. Toto nicméně není nutné a lze hrát všechny sloky na jeden doprovod, nebo doprovody střídat úplně jinak. Varianty doprovodu s *cantem firmem* v jiných hlasech mohou také dobře posloužit jako přede hry.

Nakonec sbírka také obsahuje hrstku preludií (pod různými názvy), které lze samozřejmě hrát i samostatně, jako preludia, interludia nebo postludia.

Notový zápis. Notový zápis dodržuje běžné konvence zápisu varhanní hudby. Odlišuje se u písní, které jsou běžně psány bez taktových čar, kde jsou doplněny přerušované taktové čáry pro větší přehlednost a čitelnost.

Občas se však notace odlišuje od verze ve zpěvníku výrazněji, a v případě nejistot je vhodné konzultovat přímo zpěvník. Největší rozdíl je u písně „Velebme vždy s veselím“ (č. 458), kde považuji za nutné dodržet pravidla *musica ficta*, a tedy hrát melodii jinak, než je zapsána ve zpěvníku.

Rukama nebo nohama? Až na pár výjimek jsou doprovody napsané na dvě osnovy a hratelné jen na manuálech. Většinu doprovodů lze hrát s basem v pedálu, a také s obligátním *cantem firmem*, kdy se *c.f.* hraje na jednom manuálu, střední hlasy na druhém, a bas v pedálu.

Některé aranže obsahují verzi s *cantem firmem* v tenoru či v basu. Zvláště u verzí v basu doporučuji dát tomu šanci, i pokud na to nejste ve shromáždění zvyklí: Je to příjemné oživení, a u dvoumanuálových nástrojů lze pro zjednodušení hrát bas levou rukou na prvním manuálu (místo v pedálu) a ostatní hlasy pravou rukou na druhém manuálu.

Kam dál? Doporučuji sledovat mé webové stránky <https://music.tomh.eu/>, obsahují další doprovody, komentáře, materiály ke zpěvníku atd.

Závěrem. Na vedlejší stránce jsou uvedeny i mé komentáře k některým doprovodům, spíš jen tak pro radost. Pevně doufám, že vám Varhanní chorálníček dobře poslouží a že vám i vašim sborům udělá radost.

V Praze 10 – Vršovicích 1. března 2026

Tom Hejda

Vybrané autorské komentáře

38 Pán Bůh je síla má. Doprovod vznikl pro poslední rozloučení s mojí milovanou babičkou. První část každé sloky lze hrát téměř *rubato*, nevím proč, ale k té písni mi to sedí.

246 Pane, dnešek je den chvály. Tohle je taková „régrovina“, s triem s *c.f.* v basu jako přede-
dehrou.

302 Mocný Bože, při Kristovu. Zde jsem neodolal nenapsat k této staré pecce *fauxbourdon* (technika, kdy se primárně hrají paralelní sextakordy, občas prostřídáné s prázdným kvintakordem, a na konci fráze doplněné závěrem).

315 Nás zavolal jsi, Pane. Kdykoli jsem hrál doprovod v Chorálníku (i ve starém k Dodatku), něco mi tam chybělo, nevím, možná že to něco bylo *cis*. Tak snad proto vznikl tento doprovod i přede-
dehra.

320 Já chtěl bych, Bože můj. Tuhle píseň mám moc rád, takže zaranžovat si ji byla srdcovka: *bicinium* jako přede-
dehra a barevný čtyřhlas jako doprovod.

323 Voláme z hlubokosti. U této písně vnímám velký (snad cílený?) kontrast mezi kajícím textem a veselou melodií, tak moc, že si to prostě říká o nějakou lumpárnu. Tak tady ta lumpárna je. Přede-
dehra skvěle vynikne hraná na principál a kvintu.

343 Svou víru s nadějí. Přímočaré, ale harmonicky bohaté, s plně využitým *passem duriusculem*.

384 Ó Pane můj, pokoj ať tvůj. Tuto píseň ve Vršovicích rádi zpíváme po večeři Páně, a tomu i odpovídá lehce melancholická harmonizace, která by měla pohladit po duši.

458 Velebme vždy s veselím. Jak píši v předmluvě: Přijde mi, že zde je — na rozdíl od zápisu ve zpěvníku (i v Chorálníku) — nutné dodržet pravidla *musica ficta*. Ta stále nabízejí jistou volnost, takže tato verze melodie jistě není jediná možná, ale mně přijde věrná a zpěvná. Tak asi tak.

464 Narodil se Kristus Pán. Nevidím důvod, proč by veselé vánoční písně musely být jenom v *dur*. Jako by snad Vánoce neměly právo na mollové a zmenšené akordy. Co se týká preludia, tak to opravdu chce hrát na 2 manuály a pedál.

479 Syn Boží se nám narodil. Melodie přede-
dehry je možná nejstarší kousek v celém Chorálníku, zárodek vznikl před mnoha lety jako deskant ke *c.f.* Časem se mi to ale přestalo líbit, tak to zůstalo jen v *biciniu* jako přede-
dehra.

506 Jak jasně svítíš, hvězdo má. První, co k této písni vzniklo, je sekvence na *fis fis e e fis fis e e ...* ve variantě B, pak se přidaly další nápady, přímočařejší varianta A, tříhlasá fuga, a nakonec krátká přede-
dehra, která si hraje se střídáním rytů na 3 a na 4.

534 Kristus Pán vstal z mrtvých. Dlouho jsem přemýšlel, jak se tohle harmonizuje, když píseň nemá běžné vzorce závěrů frází. Inspirace přišla od J. S. Bacha: Posunout závěry o jednu dobu, na první dobu následující fráze. Mě tohle baví.

579 Ducha svatého dnešní den. Když se Duch svatý zobrazuje jako holubička, tak tady nabízím jednu holubičku.

608 Proč se svět marností. Jedna z písní, které rád označuju spojením „písně útrpné“. V chorálníku je chybný doprovod (k jiné melodii), což dalo vzniknout tomuto doprovodu. Přede-
dehra si pak s melodií jen tak trochu hraje.

620 Moc předivná. Nutková potřeba čisté melancholie.

679 Pomož mi můj Pane. Já tuhle píseň vidím jako vypalovačku, ne jako usazený evangelický chorál. Doporučuju hrát na *tutti*.

684 Toužíme v lásce žítí stále. Kdyby mohl pochod být na tři doby, tak by to byl tenhle.

716 Z tvé ruky, Pane můj. Taková srdcovka, že volala po experimentování se všemožnými zakoutími harmonií, imitací a vůbec. Tak moc, že se prostě do jedné verze nevešly; proto dvakrát jinak na dvě sloky.

736 Jezu Kriste, náš přeslavný Králi, tys hoden nejvyšší cti a chvály. Moje oblíbená k neděli Věčnosti a tématu Krista Krále. Za nápad na přede-
dehru může William Bathe, Elam Rotem a Early Music Sources – jde o kánon na *cantus firmus*.

787 V království Božím. Kdo znáte filmy, ke kterým Svatopluk Havelka dělal hudbu (třeba „Kdo chce zabít Jessii?“), pochopíte, proč si myslím, že tahle píseň je prostě dixík.

Předehra

5

10

1. Pán Bůh je sí - la má, všec - ka ob - ra - na má!

3 Bez-peč-ně má stá - ti, a - niž se le - ka - ti du - še má.